

معالجهء ریا در عبادات!

دیازین: الحاج محمد شاه (پیمان) سوید

Ketabton.com

۱۳۹۷

www.masjed.se

تتبع ونگارش:
الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و
مسؤل مرکز فرهنگی بحق لاره - جرمنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معالجهء ریا در عبادات!

عبادت اسم جامعی است که تمام آنچه را که پروردگار با عظمت ما دوست می دارد و به آن خوشنود می گردد، در بر می گیرد اعم از عقاید و اعمال قلوب و اعمال جوارح و همه اعمالی که بنده به نیت قُربت الهی اجراء نموده و مسلمان را به الله (ج) نزدیک میسازد.

بنابراین همه آنچه که خداوند در کتابش قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم مشروع قرار داده در تعریف عبادت داخل است. عبادات انواع مختلفی دارند، بعضی از آنها عبادات قلبیاند، مانند ارکان ششگانه ایمان، ترس، رجاء، تَوَكُّل، رغبت، رهبت و غیره، و بعضی عبادات ظاهری اند، مانند: نماز و زکات، روزه و حج.

اساساً عبادت الله تعالی بر سه اصل و اساس استوار اند:

محبت، ترس و رجاء (امید)

و علماء این سه اصل را مانند په پرنده ای تشبه نموده و می فرمایند که: سر آن محبت است، و دو بالش مانند ترس و رجاء (امید) اند، پس اگر محبت در عبادت خداوند در کار نباشد، عبادت باطل است، چنانچه پرنده ی بدون سرباشد، و اگر ترس و امیدش به خداوند برابر نباشد، مانند پرندهء پر و بال شکسته است که هر بالی که شکسته باشد به همان طرف کشیده خواهد شد و توازنش را از دست میدهد.

و خداوند متعال این سه اصل را چنین بیان فرموده است: «أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ

إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ» (سوره الإسراء: 57)

«آن کسانی که کافران آنان را می پرستند، خود به سوی پروردگارشان تقرب می جویند و به رحمت وی امیدوارند و از عذابش می ترسند چرا که عذاب پروردگارت همواره در خور پرهیز است»

و خواستن وسیله طلب کردن عبودیت و محبت خداوند است، و کسی که محبت خداوند داشته باشد با عمل صالح به او نزدیک میشود و ترس از او سبب ترک مصیبتش میشود. و محبت اصل و اساس اخلاص است و عبارت است از تذلل در برابر خداوند و تعظیم او، و ترس واقعی از خداوند اینست که بنده را از ارتکاب محرمات و گناه باز دارد، و رجاء (امید) به خداوند آن است که اگر عبادت خداوند را انجام دهد امید آن داشته باشد که خداوند از او قبول میکند و پاداشش دهد، و اگر گناه کند و توبه کند، امید آن داشته باشد که خداوند توبه اش را میپذیرد و او را میبخشد، و علماء اجماع کرده اند که رجاء بدون عمل مفید نیست، و اگر کسی طاعت خداوند نکند و کارهای نیک انجام ندهد و سپس به خداوند امید داشته باشد که او را زیر رحمت خویش قرار دهد و یا اینکه او را ببخشد، به این آرزو و غرور و سفاهت میگویند و منفعتی برای او نخواهد داشت، و رجاء و امید داشتن به خداوند مانند کسی است که مثلاً دانه ای بکارد و اسباب رویش آنرا فراهم سازد و سپس به خداوند امید داشته باشد که رشد کند و ثمر دهد، ولی آرزو و غرور داشتن مانند کسی است که بدون کاشتن بخواهد درو کند و محصول بر آورد کند که هرگز نخواهد کرد.

ریا چیست؟

کلمه «ریا» از «روئت» مشتق شده و به معنای «تظاهر کردن به نیکی، دورویی و نفاق و انجام کار صرف برای نشان دادن به دیگری آمده است.» شخصی ریاکار سعی و کوشش بخرچ میدهد، هر کاری را که انجام می دهد آن را به رُخ دیگران می کشد تا مورد تشویق و تکریم قرار گیرد. علماء در تعریف ریا میفرمایند که: **ریا عبارت است از تظاهر منافقانه به کاری نیک است.**

همچنان علماء در تعریف ریا می افزایند که: ریا عبارت است از: تظاهر و نشان دادن به غیر میباشد، یعنی تظاهر منافقانه به کاری نیک و این بدین معنی است که یک شخص عمل خوبی را انجام میدهد، و هدف مقصد آن باشد که به این عمل تظاهر کند، و خود را برای مردم و اجتماع شخصی خوبی معرفی بدارد، و در نهایت اش عمل اش برای تقرب رضای پروردگار نباشد، و در این تظاهر عبادتی میخواهد اهداف دنیوی را در نظر گیرد و بالای جامعه فخر فروشی کند.

ولی نام ریا در اصطلاح شرعی، مخصوص است به اینکه انسان در انجام عبادات، اهداف دنیوی را قصد داشته باشد.

از تحلیل برخی علمای اخلاق چنین استفاده میشود که ریا صرفاً اختصاص به اعمال عبادی نداشته و شامل سایر افعال غیر عبادی انسان نیز میگردد.

پروردگار با عظمت ما با زیبایی خاصی در این مورد میفرماید: **«لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُفْقُ مَالَهُ رِيَاءَ النَّاسِ»** (آیه 264 سوره بقره) (صدقات خود را با منت گذاشتن و اذیت باطل نکنید. مثل آن کس که مال خویش برای تظاهر به مردم خرج می کند که عمل چنین شخصی باطل است.)

شخص ریا کار میخواهد با نشان دادن اعمال و کارهای نیک خود میخواهد نوع از اصطلاح اعتبار و منزلت را کسب کند.

و اگر عبادتی انجام می دهد یا اقدام به کار خیری و عمل صالحی می کند، هدفش این است که مردم را از کار خود آگاه سازد، تا بدین ترتیب در بین مردم مورد احترام و ستایش قرار گیرد.

در مقابل ریا «**اخلاص**» قرار دارد که عبارت است از خالص کردن قصد و نیت برای خداوند متعال و خالی کردن نیت از غیر الله و این که همه کارها فقط و فقط برای اطاعت امر پروردگار و کسب رضای الهی انجام شود.

احتیاط باید کرد:

ریا خصلتی ناپسند است و در برخی از اوقات چنان پنهان و آرام در وجود انسان رخنه و نفوذ میکند که خود انسان هم نمی فهمد و متوجه آن نمی شود، و چه بسا سال ها عمل ریایی انجام دهد و تصور کند که برای خدا عمل کرده است.

تذکر قابل دقت و ضروری:

نکته مهم این که نباید اشتباه کنیم که در بسیاری از موارد واقعاً انجام کاری به صورت

آشکار ریا نیست، بلکه انجام وظیفه است، ولی شیطان وسوسه می کند تا انسان را از فیض شرکت در انجام کارهای خیر و عبادات دسته جمعی باز دارد، باید این موارد را شناخت و برای مبارزه با شیطان شائبه ریا را نادیده گرفت و آنها را آشکارا انجام داد.

خواننده محترم!

طوری که در فوق یاد آور شدیم: یکی از امراض اخلاقی که اعمال انسان را تباهی می کشاند همانا ریا و تظاهر است که در دین مقدس اسلام با شدت تام مورد نکوهش قرار گرفته و شخص ریاکار خارج از دایره ایمان دانسته شده است. حکم شرع همین است که عمل ریا، باطل کننده عبادات است. این بدین معنی است، هر زمانیکه شخص عمل عبادی از جمله نماز، روزه، زکات یا حج بیت الله شریف را بدون اخلاص بجاء می آورد، درمقابل آن هیچ گونه اجرو ثواب را از جانب پروردگار دریافت نمی دارد، بالعکس در عوض مرتکب گناه و مستحق جزا هم میگردد، زیرا عبادت خویش را بطور خالص و در نهایت امر به نیت پاک برای پروردگار جهانیان انجام نداده است.

پروردگار با عظمت ما با چه زیبای و اعجاز می فرماید: «**فویل للمصلین. الذین هم عن صلاتهم ساهون. الذین هم یراءون. و یمنعون الماعون.**» (سوره ماعون: 4-7)

یعنی: (پس وای بر نمازگزاران، همانانکه از نمازشان غافلند، آنان که ریا می کنند و از [دادن] زکات [و وسایل و مایحتاج خانه] خودداری می ورزند.)

کسانی که صدقه و خیرات می دهند و بخاطر کارهایشان بالای مردم منت نهاده و آن را خالص برای خداوند انجام نمی دهند، در عوض از صدقات خویش اجری از جانب الله دریافت ننموده و مانند زمین سخت و محکمی مبدل می شود که در آن هیچ کشتی و کاری به عمل نمی آید، و قرآن عظیم الشان آنها چنین بیان فرموده است:

«**فمثله کمثل صفوان علیه تراب فأصابه وابل فترکه صلداً لا یقدرون علی شیء مما کسبوا**» (سوره بقره: 264) یعنی: (...پس مثل او همچون مثل سنگ خارا می است که بر روی آن، خاکی (نشسته) است، و رگباری به آن رسیده و آن (سنگ) را سخت و صاف بر جای نهاده است. آنان (یعنی: ریاکاران) نیز از آنچه به دست آورده اند، بهره ای نمی برند ...)

خداوند عزوجل عبادت ریاکاران را برایشان بیهوده و بی فایده دانسته و می فرماید: «**وقدمنا إلی ما عملوا من عمل فجعلناه هباءً منثورًا**» (سوره فرقان: 23) یعنی: (و به هر گونه کاری که کرده اند می پردازیم و آن را [چون] گردی پراکنده می سازیم!

ریا در قرآن:

کلمه ریا بصورت کل، پنج بار در قرآن عظیم الشان تذکر یافته است از جمله: در (آیه 264 سوره بقره) آمده است: «ای کسانی که ایمان آورده اید! بخششهای خود را با منت و آزار، باطل نسازید؛ همانند کسی که مال خود را برای نشان دادن به مردم، انفاق میکند؛ و به خدا و روز رستاخیز، ایمان نمی آورد؛ .... آنها از کاری که انجام داده اند، چیزی به دست نمی آورند؛ و خداوند، جمعیت کافران را هدایت نمی کند.»

همچنان در (آیه 47 سوره انفال) آمده است: «و مانند کسانی نباشید که از روی هوی پرستی و غرور و خودنمایی در برابر مردم، از سرزمین خود (به سوی میدان بدر) بیرون آمدند؛ و (مردم) را از راه خدا باز می داشتند؛ (و سرانجام شکست خوردند) و خداوند به آنچه عمل میکنند احاطه (و آگاهی دارد) دارد».

هکذا در آیه 38 سوره نساء می فرماید :

- «و آنها کسانی هستند که احوال خود را برای نشان دادن به مردم انفاق می کنند و ایمان به خدا و روز باز پسین ندارند؛ (چرا که شیطان، رفیق و همنشین آنهاست)؛ و کسی که شیطان قرین او باشد، بد همنشین و قرینی است».

هکذا در (آیات 4-7 سوره ماعون) و (آیه 142 سوره نساء)، اعمال ریاکارانه مورد نکوهش قرار گرفته است.

انواع ریا در عبادت :

توجه باید داشت که : ریا خیلی ظریف و دقیق است و در شکل های مختلف ظاهر می شود، خواه در پنهان و خواه آشکار و گاهی شخص ریاکار حتی خودش هم متوجه نیست که ریا در اعمال او رخنه کرده است. ریا در اعمال انسان و عبادات و غیره وارد می شود و بدینوسیله آن اعمال و عبادت را نابود و تباہ و زمینہ وسوس شیطان را مساعد می سازد.

وقتی انسان عبادتی را بدون اخلاص به جای می آورد، درمقابل آن هیچ گونه اجر و پاداشی را دریافت نمی کند ، بالعکس در عوض مرتکب گناه و مستحق سزا هم می گردد ، چرا که عبادت را خالص و پاک برای پروردگار با عظمت ادا نه نموده است.

خداوند متعال می فرماید: « **فویل للمصلین، الذین هم عن صلاتهم ساهون، الذین هم**

یراءون، و یمنعون الماعون.» (سوره ماعون: 4-7) یعنی: (پس وای بر نمازگزاران. همانانکه از نمازشان غافلند. آنان که ریا می کنند. و از [دادن] زکات [و وسایل و مایحتاج خانه] خودداری می ورزند.)

کسانی که صدقه و خیرات می دهند و بخاطر کارهایشان منت نهاده و آن را خالص برای خداوند انجام نمی دهند، در عوض صدقات خویش اجری از جانب خدا دریافت ننموده و مانند زمین سخت و بی حاصل که در آن هیچ کشتی و کاری به عمل نمی آید، که در قرآن در وصف ریاکار آمده است: « **فمثله کمثل صفوان علیہ تراب فأصابه وابل فترکه صلداً لا یقرون علی شیء مما کسبوا** » (سوره بقره: 264) یعنی: (... پس مثل او همچون مثل سنگ خارا می است که بر روی آن، خاکی (نشسته) است، و رگباری به آن رسیده و آن (سنگ) را سخت و صاف بر جای نهاده است. آنان (یعنی: ریاکاران) نیز از آنچه به دست آورده اند، فایده و ثمره ای نمی برند ...)

خداوند عزوجل عبادت ریاکاران را برایشان بیهوده و بی فایده دانسته و می فرماید:

« **وقدمنا إلی ما عملوا من عمل فجعلناه هباءً منثورًا** » (سوره فرقان: 23) یعنی:

(و به هر گونه کاری که کرده اند می پردازیم و آن را [چون] گردی پراکنده می سازیم!)

خوانندهء محترم !

ریا در عبادات انواع و اقسام متعددی دارد از جمله این نوع ریا در آن است که شخص از همان آغاز عبادت در نظر دارد که خود را برای مردم نشان دهد. بطور مثال شخص بخاطری نماز میخواند تا مردم او را در حال نماز خواندن ببیند، و مردم او را شخص نماز خوان و نمازگزار در بین مردم تعریف، تمجید و توصیف نماید.

مثلاً بگویند این شخص چقدر مقبول نماز میخواند. این شخص بسیار شخصی نماز خوان و نمازگزار است این نوع عبادت در جمله عبادات ریایی شامل بوده و این نوع از عبادت بصورت مطلق باطل و نزد الله غیر قابل قبول است.

خداوند متعال خصوصیت این اشخاص ریاکار از جمله منافقین دانسته و در این مورد با زیبایی خاصی می فرماید: **«إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى. يَرَاءُونَ النَّاسَ وَلا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلا قَلِيلاً.»** (سوره نساء: 142) یعنی: منافقان با خدا چال و نیرنگ می کنند و حال آنکه او با آنان نیرنگ خواهد کرد و چون به نماز ایستند با کسالت برخیزند با مردم ریا می کنند و خدا را جز اندکی یاد نمی کنند.

ریاکاری جزو صفات منافقان است و انسان مسلمان تا جایکه ممکن است باید از آن دوری نماید و قلب و نیت درونی اش را پیوسته برای خداوند پاک و خالص نگه دارد. پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: **«إِنَّ اللَّهَ لا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ وَ لا إِلَى صُورِكُمْ، وَ لَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ»** (مسلم) یعنی: (همانا خداوند به جسم و اسکلیت و کالبد شما نمی نگرند، بلکه به دلها و اعمال شما می نگرند).

صورت دوم ریا کاری در اثنای عبادت به او دست بدهد؛ بدین ترتیب که در ابتدای امر خالصانه عبادتش را شروع می کند، ولی در اثنای عبادت دچار ریا کاری می شود. این عبادت از دو حالت، خالی نیست:

حالت اول: این که اول عبادت به آخر آن ارتباطی ندارد، در این صورت اولش صحیح و آخرش باطل است. مانند شخصی که می خواهد یکصد درهم صدقه کند، پنجاه درهم اول را خالصانه برای خدا صدقه می کند و پس از آن ریا کاری بر او غلبه میکند، در این صورت صدقه پنجاه درهم اولی (ان شاء الله) صحیح و مقبول شده و صدقه باقیمانده مردود و باطل است؛ زیرا ریا را با اخلاص در آمیخته است.

حالت دوم: این که اول عبادت به انتهای آن مرتبط است؛ این مسئله نیز دو صورت دارد: اول این که انسان ریای پیش آمده را از خود دفع کرده و به آن تن نمی دهد، بلکه از آن روی می گرداند. این نوع ریا، ضرری به عبادت او وارد نمی کند، چون پیامبر اکرم صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده است: **«إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ»** بخاری (5269) و مسلم (127). «الله تعالی از وسوسه هایی که در دل امتم پیدا می شود چشم پوشی می کند، مادامی که به آن عمل نکند و یا به زبان نیاورد».

دوم این که به ریای پیش آمده راضی شده و به آن تن می دهد؛ در این صورت همه ی عملش باطل می گردد، زیرا اول و آخر عبادت با هم مرتبط است. مانند کسی که نمازش را با خلوص نیت آغاز می کند و در رکعت های بعدی دچار ریاکاری می گردد، این نماز همه اش باطل می گردد.

صورت سوم: این که ریا پس از اتمام عبادت پیش بیاید، در این صورت تاثیری بر عبادت نداشته و موجب بطلان آن نمی‌گردد، زیرا این شخص عبادت را بطور صحیح به پایان رسانده است و با حدوث ریا پس از اتمام آن فاسد نمی‌شود.

انسانی که عبادتی را انجام می‌دهد و پس از اتمام آن خوشحال و مسرور می‌گردد، که مردم مرا در حال عبادت دیده‌اند، این عبادت نیز باطل نمی‌شود، به شرطی که توقع مادی و معنوی از مردم نداشته باشد. همچنین خوشحالی بخاطر انجام طاعات و عبادات ریا محسوب نمی‌شود، زیرا این کار نشانه‌ی ایمان است.

رسول اکرم صلی الله علیه و سلم گفته است: « **مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكَ مِنَ الْمُؤْمِنِ** » «هر کس که نیکی‌ها او را خوشحال و بدی‌ها ناراحتش کنند مؤمن است».

(ترمذی (2165)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم در مورد انسانی که عمل نیک انجام می‌دهد و مردم او را بخاطر آن مورد ستایش قرار می‌دهند فرموده است: « **تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ** » «این مزه‌ی زود هنگام مؤمن است». (مسلم (2642) متن حدیث این گونه است.

« **ارأيت الرجل يعمل العمل من الخير، و يحمده، الناس عليه؟ فقال: «تلك عاجل بشر المؤمن»** (شیخ ابن عثیمین- فتاوی عقیده (200-201)

ریاکاری، شرک است:

حکم شرع در مورد ریا کاری همین است که ریاکاری شرک است. شخص مسلمان باید خود را از ریا نگاه دارد، زیرا که ریا شریک قرار دادن با خداوند سبحانه و تعالی است. ناگفته نباید گذاشت که حتی ریا کاری احياناً به شرک اکبر هم منتهی می‌شود.

از جمله عالم دانشمند جهان اسلام امام ابن قیم: از شرک اصغر بعنوان (ریای اندک) تعبیر کرده است و این نشان می‌دهد که ریای زیاد به شرک اکبر ختم می‌شود. (اغانة اللہیان (59/1).

الله تعالی می‌فرماید: « **قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا** » (سوره کهف: 110)

«ای پیامبر بگو: من تنها انسانی چون شما هستم -فرقم این است که- به من وحی می‌شود که معبود شما یکی است، پس هر کس خواهان دیدار پروردگارش است باید کار شایسته انجام دهد و در پرستش پروردگارش کسی را با او شریک نسازد».

پیامبر صلی الله علیه و سلم می‌فرماید: « **إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخْوَفَ عَلَىٰ أُمَّتِي الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، أَمَا إِنِّي لَسْتُ أَقُولُ: يَعْبُدُونَ شَمْسًا وَ لَا قَمَرًا وَ لَا وَتْنَا، وَلَكِنْ أَعْمَالًا لِّغَيْرِ اللَّهِ وَ شَهْوَةَ**

خَفِيَّةً » (ابن ماجه) یعنی: (بیشترین ترس و نگرانی من برای امتم تنها شرک به خداست،

منظور من این نیست که: آن ها افتاب یا مهتاب و یا بت خواهند پرستید، بلکه کارهایی

بخاطر غیر الله و شهوت و تمایل پنهانی.) و نیز فرموده است: « **إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ**

عَلَيْكُمْ الشَّرْكَ الْأَصْغَرَ ». قالوا: و ما الشرك الأصغر يا رسول الله؟ قال صلى الله عليه و

سلم: « **الرياء، يقول الله -عز وجل- يوم القيامة -إذا جزي الناس بأعمالهم-: اذهبوا إلى الذين**

كنتم تراءون في الدنيا؛ فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟ » (احمد) یعنی: (بیشترین ترس

من درباره ی شما شرک کوچکتر است. گفتند: یا رسول الله، شرک کوچکتر چیست؟

آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود: ریاء، خداوند عزوجل در روز قیامت و هنگام جزا و پاداش اعمال مردم می فرماید: بروید نزد آنان که در دنیا برای آنان ریا می ورزیدید؛ ببینید آیا پاداشتان نزد آنان می یابید؟

عمل صالح :

عمل صالح آن عمل است که صحیح و خالصانه باشد و عمل خالصانه آن است که هدف از آن کسب رضای الله تعالی باشد و عمل زمانی صحیح می شود که مطابق شریعت الهی انجام بگیرد. پس آنچه برای غیر الله انجام گرفته و خارج از شریعت اسلامی باشد جزء اعمال صالح محسوب نمی شود و به خود انجام دهنده برگشت داده می شود؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم فرموده است: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ» (مسلم 1718) (هر شخصی عملی انجام دهد که مطابق دستور شریعت ما نباشد آن عمل مردود است).

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى». بخاری (1) و مسلم (1907)
«قبولی اعمال به نیتها بستگی دارد، هر کس آنچه را که نیت می کند به آن می رسد». بعضی از علما گفته اند: که این دو حدیث ترازوی اعمال هستند، حدیث نیت ترازوی اعمال باطنی و حدیث اولی ترازوی اعمال ظاهری است. (مراجعه شود فتاوی عقیده ، شیخ ابن عثیمین، صفحه: (100-199)

شخص ریاکار در آتش است:

رسول الله صلی الله علیه و سلم در یکی از جنگها به یاران خویش خبر داد که فلان کس داخل آتش (جهنم) خواهد شد، در حالیکه شخص متذکره همراه مسلمانان در نبرد عملاً اشتراک داشت. به کارهای آن مرد نگاه کرده و او را در نظر گرفتند تا ببینند قضیه ی او چیست؟ اما مشاهده کردند به سختی در حال نبرد می باشد.

صحابه تعجبشان افزون شد ولی کمی بعد حادثه ای عجیبی رخ داد. مرد جنگجو دچار جراحتی شد و شمشیرش را برداشته و با آن به خود ضربتی وارد ساخت. انگاه صحابه به او گفتند: وای بر تو! آیا خودت را به قتل می رسانی؟ آن شخص جواب داد: من برای آن می جنگیدم تا دیگران بی پروایی مرا دیده و به شجاعت من پی ببرند. آن مرد فوت کرده و سخن رسول الله صلی الله علیه و سلم درباره اش راست پدیدار گشت.

همچنین پیامبر صلی الله علیه و سلم ما را باخبر ساخته است که ریاکاران اولین گروه عذاب شوندگان در روز قیامت می باشند. سه گروه نخست وارد شوندگان به آتش جهنم اینان هستند: عالم، قاری قرآن و شهید! چون در اعمالشان آن را خالص و پاک برای خداوند ننموده و از آن کارها خوشنودی خدا را منظور نداشتند.

معالجه ریا در نماز :

مطابق تعاریفات که در فوق از «ریا» بعمل آمده طوری فهمیده میشود که ریا دارایی درجاتی مختلفی است ، که معالجه و تدوای آن بحثی مفصلی برای خود می خواهد ولی ما در این مبحث میخواهیم روی معالجه این مرض مهلک نکاتی مختصری را خدمت خوانندگان محترم شریک سازیم :

- اولین و اساسی ترین عامل که در معالجه «ریا» موثر، مفید و کاری می افتد ، باید حب

جاه و منزلت طلبی در نزد مردم که اساس و جوهر «ریا» را تشکیل میدهد باید آنرا از فکر خویش بیرون کنیم، ماباید در مورد خوب گفتن و بد گفتن مردم و اینکه مردم در باره ما چه قضاوت میکنند، و درباره ما چه فکر میکنند، نباید جزترین اهمیت قابل شویم بلکه کوشش بعمل آریم تا فکر و قلب خویش را متوجه الله و کسب رضایت الله بسازیم. و عبادات و اعمال خیریه خویش را با نیت خالص و قلب سلیم آغاز و انجام دهیم.

- باید یقین داشته باشیم که **عزت و ذلت** و روزی و نعمت به دست الله است و دلهای مردم نیز در اراده و اختیار اوست هرگز به خاطر جلب رضای این و آن اعمال خود را آلوده به ریا نه سازیم. اگر به یقین بدانیم هرکسی که با الله است همه چیز دارد، و کسی که از او جداست فاقد همه چیز است. **«إِنْ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَ إِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ»** (اگر خداوند شما را یاری کند هیچ کس بر شما غلبه نخواهد کرد و اگر دست از یاری شما بر دارد هیچ کس نمی تواند شما را یاری و کم رساند)

(سوره آل عمران، آیه 160) و اگر به این حقیقت قرآنی توجه کنیم، در خواهیم یافت که تمام عزت نزد پروردگار است. **«الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْتَعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا»** (آیا کسانی که با دشمنان الله طرح دوستی می بندند، می خواهند عزت و آبرو نزد آنها کسب کنند، با این که همه عزتها از آن الله است) (سوره نساء آیه 139)

- در طول زندگی خویش باید به خطرات و زیان های ریا متوجه بود، ریا قلب انسان را تاریک می سازد و اصلاح قلب را می رباید.

ثانیاً: همین عمل ریا است که ثمره اعمال نیک ما را طعمه حریق ساخته و به اصطلاح جنت نعیم را برای ما به جهنم و اسفل من النار مبدل می سازد. ریا در عبادات و اوامر الهی در حقیقت نوعی استهزا و مسخرکردن هدایات و دستاویز پروردگار است و به یقین موجب **غضب الهی** خواهد شد.

- باید در طول حیات خویش در برخی از اوقات طوری کوشش نمایم که برخی از مستحبات نماز را برای زدودن آثار ریا، بطور خفی دور از انظار بجا آریم. یقین باید کرد، زمانیکه انسان ایمان قوی قلبی داشته باشد، و ایمان در اعماق وجودش مستقر باشد، دلیلی وجود ندارد که انسان برای جلب توجه مردم و کسب و جاهت و آبرو یا جلب اعتماد آنها خود را آلوده به اعمال نفاق کند!

بعضی از علمای اخلاق گفته اند: ریشه اصلی ریاکاری حبّ جاه، مقام و منزلت دنیایی است، اگر دقیق توجه نمایم به سه اصل باز خواهیم گشت: **علاقه به ستایش، تعریف و توصیف مردم، فرار از مذمت و نکوهش آنها، و طمع ورزیدن به آنچه در دست مردم است.**

بطور مثال برخی از انسانها خواستار اشتراک در امر جهاد میشوند، تا مردم او را انسان شجاع و قهرمان به نامند، و گاهی در جهاد فی سبیل الله اشتراک می ورزند که غنائم جنگی بدست آرند، ولی فراموش کرده اند که انسان زمانی از جهاد خویش بهرمنند خواهد شد که جهادش خاص بخاطر رضای پروردگار و اعلاّی کلمت الله باشد. نه بخاطر حب دنیا چوکی و مقام.

-اگر حقیقت و جوهر ریا مورد تحلیل و ارزیابی قرار داده شود: در خواهیم یافت که:

ریا مانند آتش سوزانی است که در خرمن اعمال انسان می افتد و همه هست و بود انرا به خاکستر مبدل می سازد ، نه تنها عبادات و طاعات انسان را بر باد می سازد ، بلکه گناه بزرگی است که مایه روسیاهی ریاکار در دنیا و آخرت میگردد .
- ریا همچون مورینه ای است که ستونهای کاخ سعادت انسان را از درون خالی و پوسیده می سازد .

- ریا کاری نوعی کفر و نفاق و شرک است .
- ریاکاری شخصیت انسان را لکدار می سازد و آزادی و حریت و کرامت انسانی را از او می گیرد و بدبختترین مردم در روز قیامت ریاکاران اند .
- توجه به این فهم که ریا نابود کننده اجر و پاداش اخروی اعمال انسان است؛ کسی که توجه داشته باشد که عملی که ذره ای ریا و نا خالصی در آن وجود داشته باشد در پیشگاه خداوند متعال فاقد هر گونه ارزش و پاداش است و خداوند هیچ اجری به آن نخواهد داد .
در اخیر باید گفت :

- شیطان در بسیاری مواقع برای گمراه کردن انسان از این راهها وارد می شود که تو مصروف ریا باشی و... بنابر این انسان باید سعی عظیمی خویش را بخرچ دهد ، تا راه نفوذ را بر شیطان ببندد، و با همه توانمندی بکوشد تا اعمال عبادی خویش منزله ومبرا از ریا انجام دهد .

همچنان نباید فراموش کرد که در برخی از اوقات چنین حالتی پیش می آید که تفکیک کردن حدومرز بین اخلاص و ریا کاری سخت و دوشواری است ، و این متعلق به نیت انسانها که بجز الله تعالی از آن مطلع است ، پس نباید به حکم عقلی و بطور عاجل واحساساتی بر دیگران بدگمان شویم ، وانان را متصف به ریا سازیم . اصدار حکم دور از انصاف ومخالف احکام شرعی می باشد .

- توبه از هر گناهی - حتی شرک - نزد پروردگار پذیرفتنی شدنی است، اگر انسان هر وقت از ریا و اعمال ریاکارانه خویش توبه بکشد ، توبه اش نزد پروردگار مستجاب میگردد ، الهی ما را از ریا و اعمال ریاکارانه در امان بداری . امین یارب العالمین .

نفاق و ریا :

گفتیم ریا گناه اکبر و در بسیاری از موارد شرک اکبر است ولی نباید فراموش کرد که نفاق بدتر از ریا است .

نفاق یعنی اینکه انسان خیر و خوبی را اظهار نماید، در حالی که در باطن خود شر و بدی را نهفته داشته است. فرق نمی کند چه نفاق عملی باشد یا نفاق عقیدتی اما نباید فراموش کرد که نفاق عقیدتی انسان را از دین خارج می کند (والعیاذ بالله) و نفاق عملی گاهی انسان را از دایرة دین بیرون می نماید و گاهی نه.

بصورت کل دیده میشود که نفاق از ریا بدتر است، با این که ریا علامتی از نشانه های منافقین است، خداوند متعال فرموده است: «يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا» (نساء: 142). یعنی: «با مردم ریا می کنند و خدای را کمتر یاد می کنند و جز اندکی به عبادت او نمی پردازند». (مأخذ های عمده: کتاب « قواعد و رهنمونهای بیداری اسلامی» از فتاوی و نصائح علامه شیخ محمد صالح بن العثیمین رحمه الله تعالی)

فهرست مندرج :

	مقدمه	1
	ریا چیست؟	2
	ریا در قرآن	3
	انواع ریا در عبادت	4
	ریاکاری، شرك است	5
	عمل صالح	6
	شخص ریاکار در آتش است	7
	معالجه ریا در نماز	8
	نفاق و ریا	9

معالجه ریا در عبادات!

تتبع، نگارش و نوشته از:

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »

ادرس ارتباطی :

saidafghani@hotmail.com

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**